

תלמוד תורה מסורת אבות – פני מנחם בני ברק ע"ר 580048890

העוררת

ע"י מר דוד אלדר
מרחה' אנילביץ 77 בני ברק
טל: 03-5703321

- נ ג ד -

משרד החינוך

המשיב

ע"י ב"כ מלשכת היועצת המשפטית במשרד החינוך
רח' דבורה הנביאה 2, ירושלים
טל: 02-5603740 פקס: 02-5603840

החלטה

בפנינו ערר על החלטה שניתנה על ידי המשיב להעניק לעוררת רשיונות (חידוש רשיונות) לגני ילדים בבני ברק עבור שנה"ל תשפ"ד, בסמלים: 550137, 364125, 364109, 364091, 645762, 477224 בתחולה מיום 8.1.2024 ועד לסוף שנה"ל תשפ"ד, כאשר מוסד 477224 קיבל רשיון בתחולה מיום 9.1.2024.

במסגרת הערר נטען כי יש להורות למשיב להקדים את מועד תחולת הרשיונות שניתנו לעוררת להפעלת מוסדות החינוך כאמור בתחולה מתאריך 1.9.2023.

עיקר נימוקי העוררת

בכתב הערר טענה העוררת כי היא מפעילה מזה שנים רבות גני ילדים לבנים ברחוב אנילביץ 77 בני ברק, אשר נותנים מענה הולם וייחודי להורים המעוניינים בחינוך ע"פ מסורת חסידות גור.

לקראת שנה"ל תשפ"ד הגישה העוררת בקשות לחידוש רשיון עם הטפסים הנדרשים. הבקשות נותבו בתאריך 20-21.3.2023 לגורמים הרלוונטיים ובכללם למשרד הבריאות.

בתאריך 5.6.2023 התקבלה חוות דעת שלילית ממשרד הבריאות בנימוק של מניעת כניסת המפקחת על ידי הנהלת המוסד. כשבוע לאחר מכן בתאריך 12.6.2023 הועלתה למערכת הרישוי תגובת הבעלות המבהירה את מניעת הכניסה. כן צוין כי הושגו הסכמות עם אגף הרישוי ומשרד הבריאות לעריכת ביקורת חוזרת במוסד.

הבקשות נותבו למשרד הבריאות לעריכת ביקורת חוזרת ביום 15-16.6.2023. כחמישה חודשים לאחר מכן, בתאריך 8.11.2023 נערכה ביקורת בגני הילדים על ידי משרד הבריאות ובתאריך 2.1.2024 הועלו למערכת הרישוי חוות דעת משרד הבריאות, בסטטוס שלילית-מותנת בתיקון ליקויים.

כשבוע לאחר מכן הועלו למערכת הרישוי תגובות הבעלות בדבר תיקון הליקויים ובתאריך 22.2.2024 התקבלה חוות דעת בסטטוס חיובית מותנית.

בתאריך 28.2.2024 חתם מנכ"ל משרד החינוך על רשיונות לגני ילדים בתחולת רשיון מתאריך 9.1.2024. צויין כי תחולת הרשיון מיום אישור תיקון ליקוי הבריאות.

העוררת טענה כי ככל הנראה על בסיס האמור בסעיף 3 לנוהל קביעת תחולת רשיון למוסד חינוך נקבעה תחולת הרשיון לגני הילדים מיום הודעת הבעלות בדבר תיקון הליקויים. אולם, בעוד שהביקור במוסד החינוך בוצע כבר בתאריך 8.11.2023, משרד הבריאות התמהמה במתן חוות הדעת עד לתאריך 2.1.2024. התמהמהות משרד הבריאות במתן חוות הדעת בסמוך לאחר הביקורת כבלה את ידי הבעלות מלהבין מה הליקויים הנדרשים לתיקון.

בנוסף, התמהמהות משרד הבריאות במתן חוות הדעת למעלה משישה חודשים מאז הניתוב של הבקשה בשנית בתאריך 16.6.2023, הינה סיבה העומדת בפני עצמה שלא להחיל את נוהל תחולת הרשיון האמור במקרה זה.

עוד טענה העוררת כי בבעלותה שני גני ילדים נוספים באותו אשכול גנים, וגם בגנים אלה התקיימה ביקורת בתאריך 8.11.2023. בהתייחס אליהם התקבלה חוות דעת משרד הבריאות כבר בתאריך 22.11.2023 חיובית מותנית וניתנו רשיונות בתחולה מתאריך 1.9.2023. במידה והיו מתקבלות חוות דעת משרד הבריאות בזמן, היו המשיבים מאשרים את הרשיונות בתחולה מתאריך 1.9.2023.

העוררת טענה כי יש להשוות את גני הילדים נשוא הערר לגני ילדים אחרים ולאשר להם תחולת רשיון מתחילת שנת הלימודים. מדובר בשישה גנים בהם כ-200 תלמידים ואנשי צוות. מתן רשיונות בתחולה מיום 9.1.2024 ואי תקצוב המוסד בכ-640,000 ₪ עבור אותם ארבעה חודשים ראשונים של תחילת שנת הלימודים, הביאו את הבעלות למשבר כלכלי עצום. מן הדין ומן הצדק שיתוקן מועד תחולת הרשיון לרווחת התלמידים וצוות ההוראה.

העוררת טענה כי יש לקבל את הערר ולקבוע את תחולת הרשיון החל מיום 1.9.2023.

עיקר נימוקי המשיב

המשיב טען בכתב התגובה לערר כי אין מקום להקדים את תחולת הרשיון לתחילת שנה"ל תשפ"ד לאור חוות הדעת תברואתיות שליליות, אשר ניתנו על ידי לשכת הבריאות ביחס למוסדות החינוך.

הבקשות הוגשו ביום 12.3.2023 עבור שנה"ל תשפ"ד ולאחר שהוגשו כל מסמכי הסף הדרושים, הן נותבו.

ביום 22.5.2023 הגיעה לגנים מפקחת מטעם לשכת הבריאות על מנת לערוך במוסדות ביקורת תברואתית. מנהל המוסד סירב להכניס את המפקחת למוסדות ומנע ממנה לערוך את הביקורת. משכך, ניתנה חוות דעת שלילית ביום 5.6.2023.

בעקבות תגובה מטעם העוררת הסכים המשיב על ניתוב חוזר ופנה למשרד הבריאות ביום 15.6.2023 לערוך ביקורת חוזרת במוסדות.

הביקורת החוזרת התקיימה ביום 8.11.2023 וביום 2.1.2024 הועלו חוות דעת תברואתיות שליליות מותנות עקב ליקוי תברואה שנמצאו בגנים. העוררת התבקשה לטפל בליקויים וביום 8.1.2024 הודיעה העוררת על תיקון הליקויים בחלק מהמוסדות וביום 9.1.2024 ניתנה הודעה בדבר תיקון הליקויים בכל המוסדות.

בעקבות ביקורת נוספת בגנים שנערכה על ידי לשכת הבריאות התקבלו ביום 22.2.2024 חוות דעת עדכניות, חיוביות מותנות ובהתאמה הונפקו לעוררת רשיונות ביום 28.2.2024, בתחולה מיום 8.1.2024 ומיום 9.1.2024 בהתאמה להודעות שהתקבלו מהעוררת בדבר תיקון הליקויים.

המשיב טען כי לפי סעיף 6 לחוק הפיקוח על בתי ספר, התשכ"ט-1969 (להלן: "חוק הפיקוח"), לא יינתן למוסד חינוך רשיון אלא לאחר שיתקבל אישור ממשרד הבריאות לפיו אינו מתנגד למתן הרשיון מבחינה תברואתית.

רשיון למוסד חינוך אינו רק אישור וגושפנקא ממשרד החינוך. משמעותו כי המשיב בחן את המוסד ומצא כי הוא עומד בדרישות הפדגוגיות, הבטיחותיות והבריאותיות.

בהעדר אישור תברואתי, הדין מחייב את מנכ"ל המשיב לא ליתן רשיון למוסד חינוך.

המשיב הפנה גם לנוהל תחולת רשיון שקובע כאשר מתקבלת חוות דעת שלילית מאחד מגורמי המקצוע בשלב ניתוב, הרשיון יינתן בתחולה מהמועד בו הודיעה הבעלות על תיקון הליקויים,

בנוגע לטענת העוררת בדבר עיכוב בעריכת הביקורת על ידי לשכת הבריאות נטען כי העוררת גרמה לעיכוב בכך שמנעה את כניסתה של המפקחת למוסדות החינוך. מניעת ביקור של גורמי מקצוע מטעם המשיב במוסד חינוכי מהווה עילה עצמאית לדחיית הבקשה לרשיון כמפורט בנהלי הרישוי. הגם שהמשיב הסכים לנתב את הבקשה בשנית, לאור עומס עבודה של לשכת הבריאות, אכן חל עיכוב אך אין לעוררת אלא להלין על עצמה.

בנוסף, לו העוררת הייתה עומדת בהתחייבותה לתחזק באופן נאות את הגנים, לרבות תיקון ליקויים הנזכרים בחוות הדעת, שאינם נסתרים מהעין, הרי שחוות הדעת של לשכת הבריאות הייתה חיוביות ותקינה.

ההחלטה של המשיב ניתנה בהתאם לסמכות שהופעלה ללא דופי ובהתאם לחוק הפיקוח ולנהלים ולכן אין מקום להתערב בתוקף תחולת הרשיון.

דיון והכרעה

ביום 17.6.2024 התקיים דיון בפני הוועדה בנוכחות נציגי העוררת ונציגי המשיב. הצדדים העלו טענותיהם בעל פה והשיבו לשאלות הוועדה.

לאחר שהוועדה שמעה את טענות הצדדים, חזרה ועיינה בכתבי הטענות ובכל המסמכים שהוגשו, החליטה הוועדה לדחות את הערר ולהלך נימוקי החלטתה.

בהתאם להוראות חוק הפיקוח, המבקש להקים ולנהל מוסד חינוך חייב על פי חוק לקבל רשיון ממוסד החינוך להפעלת בית הספר. כך נקבע בסעיף 3 לחוק הפיקוח:

"לא יפתח אדם בית ספר ולא יקיימו אלא אם יש בידו רשיון לפי חוק זה ובהתאם לתנאיו ולא יפרסם אדם פתיחת בית ספר אם אין עליו רשיון כאמור (להלן-רשיון)".

גוף שמבקש רשיון לפתוח ולקיים מוסד חינוך נדרש לפנות בבקשה למנכ"ל משרד החינוך ולצרף לבקשתו את הפרטים הנדרשים על פי חוק. הבקשה נבחנת על ידי אגף לחינוך מוכר שאינו רשמי במשרד החינוך בהתאם להוראות חוק הפיקוח, לתקנות פיקוח על בתי ספר (בקשה לרשיון) התש"ל – 1970, לכללי פיקוח על בתי ספר (מבחנים למתן רשיונות), התשל"א-1971 ולנוהלי משרד החינוך. בין היתר יש צורך לקבל אישור של משרד הבריאות, לקיים רמה נאותה של תכנית לימודים, הכשרת סגל, מבני גישה, לעמוד בתנאי בטיחות הנדרשים ולהראות בסיס כספי לקיומו של מוסד החינוך (ר' בין היתר סעיפים 4-6 לחוק הפיקוח).

סעיף 9(א) לחוק הפיקוח, קובע כדלהלן:

"(א) לא יתן המנהל הכללי רשיון אלא אם הוא סבור כי תובטח רמה נאותה בהתאם לתקן ולנהוג בסוג בית-הספר שהבקשה מתייחסת אליו בעניינים המפורטים להלן:

- (1) תכנית הלימודים, מערכת השיעורים ומשך הלימודים;
- (2) הכשרתם וכשרם המקצועי של סגל עובדי החינוך;
- (3) מבני בית-הספר והגישה אליהם, החצר, מספר הכיתות וחדרי-הלימוד, הספח והשירות;
- (4) תנאי הבטיחות בבית-הספר;
- (5) הריהוט והציוד של בית-הספר;
- (6) הבסיס הכספי לקיום בית-הספר.

(ב) במתן החלטתו בדבר העניינים המפורטים בסעיף קטן (א), יתחשב המנהל הכללי בסוג בית הספר ובגילם וצרכיהם של

התלמידים – הכל בהתאם לכללים שהתקין שר החינוך והתרבות
בהתייעצות עם ועדת החינוך והתרבות של הכנסת".

בעניין בר"ם 5776/13 **עמותת מקום להיות – בית הספר מעיין נ' מנכ"ל משרד החינוך** (נבו 26.8.2013)
בפסקה 16 נקבע כי מטרתו של הליך הרישוי הוא:

"לוודא כי המוסד החינוכי עומד בסטנדרטים ראויים בהיבטים של בטיחות,
בריאות, פדגוגיה ובהיבטים נוספים, שמטרתם להבטיח את טובת
התלמידים".

ר' גם בר"ם 9954/16 **משרד החינוך נ' בית ספר יפיע לחינוך ורווחה בע"מ** (נבו 3.1.2017).

על מנת ליישם את הוראות חוק הפיקוח הותקנו תקנות ונקבעו נהלים, ובכלל זה נוהלי רישוי.

הבקשות לחידוש הרשיונות הוגשו על ידי העוררת לפי נוהל הרישוי והן נותבו לבחינת הגורמים המקצועיים.

התברר כי העוררת לא אפשרה למפקחת ממשרד הבריאות לערוך ביקורת במוסד בתאריך 22.5.2023 ומשכך
התקבלה חוות דעת תברואתית שלילית. מר דוד אדלר מטעם העוררת טען בדיון כי המפקחת הגיעה למוסד
עם לבוש חשוף (עמ' 4 לפרוטוקול הדיון).

התנהלות העוררת אינה מקובלת ואינה יכולה לבסס עילה להתערבות ועדת הערר בהחלטות המשיב בנסיבות
העניין. העוררת, ככל מוסד חינוך, לא הייתה רשאית למנוע את כניסת מפקחת משרד הבריאות ולמנוע ממנה
לערוך ביקורת במוסדות בהתאם לתפקידה ולסמכותה. העוררת הייתה צריכה לדעת כי הדין אינו מאפשר
מתן רשיון ללא חוות דעת בריאותית חיובית ולהתנהלותה יש משמעויות. נפנה לטענת ב"כ המשיב בדיון
לפיה בנסיבות הענין על העוררת לשאת בתוצאות התנהלותה (עמ' 8 לפרוטוקול הדיון) ולטענת ב"כ המשיב
לפיה אף בעלות לא יכולה להכתיב למשיב ולגורמים המקצועיים מטעמו אם לשלוח מפקחים גברים או נשים
ובאיזה לבוש, כאשר הנציגים מטעם משרדי הממשלה רגישים ומכבדים את האחר מבחינה חברתית
ותרבותית ולא מגיעים לביקורת עם גופיה או באופן חשוף (עמ' 8-9 לפרוטוקול הדיון).

נציין כי מעיון בחוות הדעת השליליות מיום 5.6.2023 שניתנו בנוגע למוסדות: סמל מוסד 550137, סמל מוסד
645762 וסמל מוסד 47724, עולה כי גם בשנת 2021 מנע מנהל המוסד את כניסתה של מפקחת משרד
הבריאות לביצוע הביקורת. לא הובהר מה עלה בגורלה של הבקשה באותה שנה ואם ניתנה חוות דעת
שלילית, אך מדובר בהתנהלות שאינה יכולה להתקבל כאמור.

ב"כ המשיב הבהירה כי הוסכם לנתב בשנית את הבקשה, לא מתוך הסכמה או הבנה להתנהלות העוררת
שמנעה את כניסתה של המפקחת לערוך ביקורת במוסדות, אלא בעקבות הודעת העוררת לפיה היא טעתה
בהתנהלותה כלפי מפקחת משרד הבריאות ולוקחת על כך אחריות ומתחייבת שהדבר לא ישנה (עמ' 9
לפרוטוקול הדיון).

בחוות הדעת התברואתיות שהתקבלו לאחר הניתוב השני מופיעים ליקויים שהעוררת נדרשה לתקן. בין היתר מדובר בליקויים שנוגעים לחצר משותפת, למטבח משותף לא תקין, ללא כיור, מכונת מי שתיה עם סנן שהוחלף ביום 27.12.21.

בחוות הדעת בעניין מוסד 645762 צויין, בין היתר, כי הורגש ריח נוראי של שתן וביוב, חסר אוורור בשירותים ועובדי ניקיון, אזור שטיפת ידיים מחוץ לשירותים בחדר נפרד הותקן מתקן מי שתיה, נצפתה נזילה מהתקרה, נמצא ארון חלוד ושבור ובו מאחסנים את חומרי הניקוי, מתקן לניגוב ידיים חלוד.

בחוות הדעת בעניין מוסד 477224, צוין בין היתר, כי ישנו מטבחון ללא מקרר ומתקן מי שתייה. החצר מלוכלכת ומלאה אשפה. חסר סבון במתקן, לכיור הנמוך עבור הילדים אין מתקן סבונה ונייר מגבת לניגוב ידיים. החצר מרוצפת ומלוכלכת. האזור מלא אשפה וזבל. בשירותים נמצא מתקן סבון לידיים ריק ושבור, חסר מתקן עבור נייר מגבת לניגוב ידיים, נצפה חור בריצוף, רצפה רטובה חשש לנזילה, מתקן נייר טואלט שבור, מושב של האסלה שבור.

בחוות הדעת שניתנו בנוגע למוסדות האחרים, מופיעים ליקויים נוספים.

לא נראה כי מדובר בליקויים שלא ניתן היה לתקן אותם בתחזוקה שוטפת, וראוי היה לעשות כן, ללא כל קשר לביקורות של לשכת הבריאות שנערכות במסגרת בקשות לחידוש רשיונות.

משכך, לא ניתן לקבל את טענת העוררת כי התמהמהות משרד הבריאות במתן חוות הדעת כבלה את ידי הבעלות מלהבין מה הליקויים העומדים לפיתחה וכי מדובר בסיבה עצמאית שלא להחיל את נוהל תחולת רשיון במקרה דנן.

העוררת טענה כי במתחם הגנים פועלים שני גנים שקיבלו רשיון בתחולה מתחילת שנת הלימודים, אך הובהר בדיון על ידי ב"כ המשיב כי בהתייחס לשני הגנים ניתנו חוות דעת חיוביות (עמ' 10 לפרוטוקול הדיון). משכך, העוררת אינה יכולה להיבנות מקבלת הרשיון באותם גנים שכן בעניינם של הגנים נשוא הערר התקבלו חוות דעת שליליות הכוללות שלל של ליקויים, שהיה ראוי לתקנם מבעוד מועד.

נוהל קביעת תחולת רשיון למוסד חינוך (להלן: "נוהל תחולת רשיון") מתייחס לתחולת הרשיון בעניין בקשות שהוגשו בהתאם לנוהל חריגים ולבקשות שהוגשו במועד הקבוע בנהלי הרישוי אך התקבלה עבורן חוות דעת חיוביות במועד מאוחר.

נפנה להוראות סעיף 3 לנוהל תחולת רשיון אשר רלוונטי לעניינו ואשר מורה כדלקמן:

3. תחולת רשיונות בעניין בקשות שהוגשו בהתאם למועדים הקבועים בנהלי

הרישוי תהיה בהתאם לכללים הבאים:

א. בעלות שהגישה בקשת רישוי במועד הקבוע, אולם התקבלו עבודה חוות

דעת חיוביות במועד מאוחר (בשל עיכוב של אחד מגורמי המקצוע שאינו

באחריות הבעלות) הרי שככל וינתן רשיון, תחולתו תהיה מה-1.9.

ב. בעלות שהגישה בקשת רישוי במועד הקבוע, אולם התקבלו עבודה חוות דעת שליליות (שאינן מתבססות על אי מילוי טופס כנדרש או על אי הגשת מסמך שהיה קיים באותו מועד) מאחד מגורמי המקצוע והבעלות הודיעה על תיקון הליקויים, הרי שככל שיינתן רשיון, תחולתו תהיה **מיום הודעת הבעלות על תיקון הליקויים (ולאחר שתיקון הליקויים אכן אושר על ידי הגורם המקצועי).**

נפנה להוראות סעיף 6 לחוק הפיקוח אשר מורה כדלקמן:

אישור רשות הבריאות

6(א) המנהל הכללי יעביר העתק של הבקשה ושל מצורפותיה לרשות הבריאות, ולא יתן רשיון אלא לאחר שרשות הבריאות אישרה כי אין היא מתנגדת למתן הרשיון מבחינת התברואה ומבחינת דרישות חוק החזקת תכשיר אפינפרין במוסדות חינוך ובמקומות ציבוריים, התשע"ח-2018.
(ב) רשות הבריאות תעביר את החלטתה למנהל הכללי תוך חודשיים מיום קבלת העתק הבקשה.

בענייננו, הגם שחלף זמן רב עד שניתנה חוות הדעת התברואתית, לא ניתן להתעלם כאמור מהתנהלותה של העוררת שסיכלה את עריכת הביקורת במועד המקורי, וככל הנראה אין זו הפעם הראשונה שמנעה ביקורת מפקחת משרד הבריאות.

נוהל הרישוי קובע כי אי שיתוף פעולה עם נציג המשיב מהווה עילה לביטול רשיון, לאי חידושו או לאי מתן רשיון (ר' גם בטיעוני ב"כ המשיב בעמ' 19 לפרוטוקול הדיון). נפנה לסעיף 1(ד) לנוהל הרישוי שקובע כך:

ד. אי שיתוף פעולה עם נציגי המשרד עלול להוביל לדחיית הבקשה לרשיון.

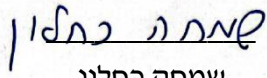
בנוסף לכך, הובהר כי הליקויים שהתגלו לא היו זניחים. קל וחומר כאמור כאשר חוות הדעת נערכו לאחר ששנת הלימודים נפתחה ובמקום תלמידי גנים רבים. ששומה היה על העוררת לדאוג לבריאותם גם מבלי שנערכה ביקורת בשאלת חידוש הרשיון.

לנוכח האמור לעיל ועל אף העיכוב במועד עריכת הביקורת הנוספת שבוצעה לאחר הניתוב בשנית של בקשות העוררת ובהעלאת חוות הדעת למערכת ההתייחסות העוררת, הוועדה אינה מוצאת כי בנסיבות העניין יש מקום להיעתר לטענות העוררת ולהתערב בעמדתו של המשיב ובהחלטתו.

לנוכח האמור החלטנו לדחות את הערר. לא מצאנו טעמים לקבוע כי יש מקום להתערב בהחלטות נשוא הערר שעניינן מועד תחולת הרשיונות שניתנו לעוררת לשנה"ל תשפ"ד.

זכות ערעור לפי סעיף 14א לחוק הפיקוח לבית המשפט לעניינים מינהליים בהתאם לתקנות בתי משפט לעניינים מינהליים (סדרי דין) התשס"א-2000.

ניתן ביום כ"ה בתשרי תשפ"ה, 27 באוקטובר 2024.

שמחה כחלון
חברת ועדה

מיטל קורקוס, עו"ד
יו"ר הועדה

אפרת קפלן, עו"ד
חברת ועדה